

**ПОЛТАВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ІМ. М. В. ОСТРОГРАДСЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ПАНО ім. М. В. Остроградського
від 09.04.2026 № 149-ОД

Директор Віталій ЗЕЛЮК

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників - учителів
української мови та літератури**

**«СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА
ЛІТЕРАТУРИ В ЗЗСО: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ»**

Розробник(и): Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського (Коваленко О.П., методист відділу розвитку суспільних, гуманітарних та мистецьких дисциплін)

Напрямок: Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти (ГХЗВ)

Розроблено на основі:

1. Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Наказ МОН України від 12.10.2022 № 904. URL: https://rada.info/upload/users_files/44950214/201728af13d92460d8ed85c99c33c4c2.pdf

Термін дії програми: з 09.04.2026 р. по 31.12. 2030 р.

Рецензенти: *Мелешко В.А.*, к.ф.н, доцент кафедри української літератури Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Канівець З. М., к.п.н., доцент кафедри розвитку освітніх галузей Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми (далі Програма) зумовлена чинниками, що впливають із сучасних викликів та результатів впровадження Державного стандарту базової середньої освіти.

На сучасному етапі реформи «Нова українська школа» відбувається перехід до організації освітнього процесу в 9 класі, який є фінальним етапом здобуття базової середньої освіти. Педагоги, які вже мають досвід роботи в 7-8 класах НУШ, потребують якісного оновлення та поглиблення свого інструментарію з урахуванням сучасних підходів до навчання та вікових особливостей учнівства. Це полягає також у впровадженні компетентнісно-діяльнісного підходу, переосмисленні ролі вчителя, наскрізному застосуванні інноваційних підходів у навчанні, зокрема інтегрованого навчання, розвитку критичного мислення та цифрових технологій, інтеграції мовно-літературної освіти з історією та медіакультурою.

Програма розроблена у відповідь на швидкі зміни в соціально-економічному та політичному житті, зумовлені глобалізацією, цифровізацією та переходом до децентралізованого суспільства. Сучасний вчитель має бути готовим до активного використання цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту та технологій дистанційного навчання.

Програму розроблено з урахуванням законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р, Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898, Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р № 1225, модельних навчальних програм з української мови та літератури для 7–9 класів закладів загальної середньої освіти, Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»; Концепції Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року; Стратегії розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність учителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України.

Цільова група: учителі української мови та літератури, які викладають у циклі базового предметного навчання (7–9 класи) базової середньої освіти.

Особливості реалізації програми

Програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 року № 904). Її зміст реалізується у межах двох модулів: I - «Сучасні виклики щодо викладання української мови у закладах загальної середньої освіти» та II – «Шляхи формування читацької грамотності у здобувачів освіти Нової української школи».

Програма спрямована на розвиток мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, емоційно-етичної компетентностей педагогів, які викладають предмети та курси мовно-літературної освітньої галузі, в умовах виконання завдань Концепції Нової української школи.

Особливістю цієї програми є її виражена практична орієнтованість, де основний фокус зміщено з теоретичного навчання на активну діяльність вчителя. Зокрема, із 30 годин на практичну роботу відведено 17 годин, на лекційні заняття - 11 годин, 2 год - на рефлексію та контроль.

На етапі завершення навчання передбачено виконання тестових завдань та практичних кейсів, таких як створення дизайну уроку з української мови чи літератури, розроблення різнорівневих завдань за таксономією Блума, тощо.

Реалізація Програми здійснюється науковими та науково-педагогічними працівниками, учителями української мови і літератури, які мають практичний досвід роботи в Новій українській школі, володіють новітніми освітніми технологіями, орієнтуються у викликах сучасного освітнього процесу та пройшли навчання

Програма реалізується в інституційній (дистанційній) формі з використанням цифрового освітнього середовища та передбачає поєднання синхронної й асинхронної взаємодії учасників освітнього процесу.

Обсяг (тривалість): 30 год/1 кредит ЄКТС

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна
(дистанційна)

Мета підвищення кваліфікації: забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти щодо професійного розвитку вчителів мовно-літературної освітньої галузі (українська мова та література) в умовах упровадження Державного стандарту базової середньої освіти; удосконалення професійних компетентностей учителів-філологів шляхом опанування сучасних підходів, інструментів і практик відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей учителів закладів загальної середньої освіти, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, та на основі Державного стандарту

базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898.

Завдання підвищення кваліфікації: удосконалити професійні компетентності учителів української мови та літератури відповідно до вимог Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. №1225; поглибити й розширити знання педагогів із тем, що забезпечують якісні зміни в організації навчання та створюють передумови для інноваційних перетворень освітнього простору; поповнити знання педагогів із методики викладання для ефективної реалізації вимог концептуальних засад Нової української школи та Державного стандарту базової середньої освіти; ознайомити педагогічних працівників із викликами сьогодення щодо особливостей освітнього процесу, зокрема сучасних підходів до викладання української мови та літератури (компетентнісного, діяльнісного, проєктного, інтегрованого); сприяти опануванню стратегій педагогіки партнерства та методів ефективної комунікації з учнями, враховуючи їхні вікові психофізіологічні особливості; удосконалити вміння моделювати компетентнісно орієнтовані завдання та оцінювати їх.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. №1225:

A1. Мовно-комунікативна компетентність A1.1, A1.4.

A2. Предметно-методична компетентність A2.2., A2.3, A2.4, A2.5.

A3. Інформаційно-цифрова компетентність A3.1, A3.3.

B2. Емоційно-етична компетентність B2.1, B2.2.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:
знання й розуміння

нормативно-правової бази у галузі освіти;
основних підходів до організації освітнього процесу;
принципів універсального дизайну;
методологію викладання відповідно до вимог часу;
вікових особливостей здобувачів освіти;
сутність педагогіки партнерства;
видів навчально-пізнавальної діяльності;
нових соціально-професійних ролей учителя;
особливостей та відмінностей організації освітнього процесу в умовах офлайн та онлайн навчання;
правових та етичних норм використання цифрових технологій та сервісів;
особливості оцінювання результатів навчання у мовно-літературній освітній галузі.

уміння

створювати психологічно безпечний освітній простір;
організувати педагогічну діяльність на засадах сучасних підходів до освітнього процесу;
упроваджувати технології та методики компетентнісно-діяльнісного, інтегрованого, текстоцентричного, особистісно зорієнтованого навчання;
застосовувати активні методи навчання;
обирати безпечні та доцільні для навчання здобувачів освіти електронні (цифрові) ресурси, оцінювати їх ефективність;
відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських;
упроваджувати інклюзивний підхід до навчання в мовно-літературній освітній галузі;
дотримуватися вимог авторського права

цінності

національні;
особистісні;
соціальні та демократичні;
культурно-екологічні;
професійні

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється на засадах компетентнісного підходу та спрямоване на визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання. Воно ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, системності, практичної спрямованості та академічної доброчесності.

Система оцінювання передбачає поєднання формувального та підсумкового оцінювання. Формувальне оцінювання має рекомендаційний характер, здійснюється впродовж навчання та включає аналіз активності учасників, виконання практичних завдань і надання зворотного зв'язку.

Оцінювання результатів навчання за Програмою здійснюється за шкалою зараховано / не зараховано на підставі:

– участі педагогів у всіх запропонованих Програмою видах діяльності, зокрема, створені практичних кейсів на запропоновані теми, опрацювання певних методичних матеріалів;

– виконаного вчителями необхідного мінімуму завдань підсумкового тестування за змістом модулів (не менше 75% правильних відповідей).

На етапі завершення навчання за Програмою педагоги складають підсумковий тест із 25 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати, – 50 балів. Прохідний бал – 38 балів. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Здійснюється також рефлексія щодо якості Програми: оцінка позитивних чи негативних емоцій від матеріалу; аналіз того, як виконувалися завдання, що було складно, а що легко; визначення особистісної значущості вивченого, його корисності та формування ціннісних орієнтирів.

Методи рефлексії: опитування «Плюс–мінус–цікаво», чек-лист для вчителя або створення сенкану (на вибір учителя).

Документ про підвищення кваліфікації: Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість: 750 грн.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програма підвищення кваліфікації «Сучасні підходи до викладання української мови та літератури у ЗЗСО: традиції та інновації» у базовому предметному циклі Нової української школи» передбачає навчання педагогів обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Зміст Програми складають два модулі та 14 взаємопов'язаних тем.

Особливістю цієї програми є її виражена практична орієнтованість, де основний фокус зміщено з теоретичного навчання на активну діяльність вчителя: спроектовано 11 годин лекційних, 17 годин – практичних та 2 години на рефлексію та контроль. Для організації освітнього процесу та забезпечення зворотного зв'язку використовуватиметься вебсервіс – Google Classroom.

Підсумкові заходи включають підсумкове тестування та рефлексію щодо результатів навчання та якості Програми. Упродовж навчання вчителі створюють практичні кейси до певних тем та виконують інші практичні завдання.

На етапі завершення навчання за Програмою педагоги складають підсумковий тест із 25 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати, – 50 балів. Прохідний бал – 38 балів. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Здійснюється також рефлексія щодо якості Програми: оцінка позитивних чи негативних емоцій від матеріалу; аналіз того, як виконувалися завдання, що було складно, а що легко; визначення особистісної значущості вивченого, його корисності та формування ціннісних орієнтирів.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1.СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЩОДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ					
Тема 1.1. Нормативно-правова база Нової української школи в контексті мовно-літературної	2				2

освітньої галузі: виклики для сучасного вчителя					
Тема 1.2. Підхід як стратегія навчання, що поєднує методи, форми й прийоми навчання	2				2
Тема 1.3. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, інтегрованого навчання	1	1			2
Тема 1.4. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення та когнітивної гнучкості учнів	1	1			2
Тема 1.5. Особливості роботи з мовленнєвими жанрами як шлях до вироблення функціональних навичок у здобувачів освіти		2			2
Тема 1.6. Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізації педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами	1	1			2
Разом за модулем	7	5			12
МОДУЛЬ 2. Шляхи формування читацької грамотності у здобувачів освіти Нової української школи					
Тема 2.1. Методика усвідомленого читання й комплексного аналізу тексту	1	1			2
Тема 2.2. Проектне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту	1	1			2
Тема 2.3. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів	1	1			2
Тема 2.4. Види роботи з текстами на уроках літератури		2			2
Тема 2.5. Використання цифрових технологій та ресурсів у процесі навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі	1	1			2
Тема 2.6. Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу. ШІ на уроках літератури		2			2

Тема 2.7. Сучасні методологічні засади оцінювання освітніх результатів з української мови та літератури в контексті реалізації стандартів Нової української школи		2			2
Тема 2.8. Рефлексивність навчання як чинник особистісного зростання учня		2			2
Діагностування результатів навчання. Тестові завдання				1	1
Рефлексія щодо якості навчальної програми				1	1
Разом за модулем	4	12		2	18
Усього за двома модулями	11	17		2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЩОДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Тема 1.1. Нормативно-правова база Нової української школи в контексті мовно-літературної освітньої галузі: виклики для сучасного вчителя

Ключові питання теми: Закони України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» як основи для трансформації шкільної системи. Концепція Нової української школи: цінності і принципи НУШ.

Державний стандарт базової середньої освіти (ДСБСО) та як з ним працювати вчителям мовно-літературної освітньої галузі. Мета мовно-літературної освітньої галузі. Наскрізні вміння як основа для формування компетентностей.

Педагогіка партнерства. Дитиноцентризм.

Навчально-методичне забезпечення предметів/курсів мовно-літературної освітньої галузі. Методична підтримка підручників з української мови та літератури НУШ.

Академічна свобода вчителя. Можливості вчителя розробляти власні навчальні програми на основі модельних навчальних програм. Календарно-тематичне планування.

Типовий та робочий плани: роль вчителя у створенні освітньої програми закладу освіти.

Автономія педагога: право на вибір методів, стратегій та інструментів навчання відповідно до потреб учнівства.

Тема 1.2. Підхід як стратегія навчання, що поєднує методи, форми й прийоми навчання

Ключові питання теми: Поняття «педагогічний підхід» у сучасній дидактиці. Від теорії до практики навчального заняття.

Відмінність між підходом, методом, формою та прийомом навчання: дидактична ієрархія та взаємозв'язки.

Вибір педагогічного підходу з урахуванням вікових особливостей учнів і специфіки мовно-літературної галузі.

Проектування уроку на основі обраного підходу: логіка, структура, очікувані результати навчання.

Аналіз і самооцінювання ефективності реалізованого підходу в освітньому процесі.

Тема 1.3. Основні характеристики компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого, інтегрованого навчання

Ключові питання теми: Компетентнісний підхід у навчанні — це орієнтація освітнього процесу на формування ключових компетентностей, тобто здатності учня застосовувати знання, уміння та навички в реальних життєвих ситуаціях. Він переносить акцент з накопичення фактів на практичний результат. Його основні ознаки: практична спрямованість, результативність, активна роль учня, проблемний характер, інтеграція.

Компетентнісно орієнтовані завдання як одна з умов реалізації компетентнісного підходу до навчання. Структура та орієнтири для їх аналізу, добору і застосування. Практична зорієнтованість навчання.

Діяльнісний підхід: включення учня в навчальний процес як активного суб'єкта, застосування методів, що спонукають до дії та самостійного пошуку.

Особистісно орієнтований підхід: індивідуалізація навчання та підтримка психосоціального благополуччя дитини.

Інтегративний підхід: поєднання змісту різних освітніх галузей та створення безпечного освітнього середовища.

Середовищний та STEM-орієнтований підходи у навчанні предметів мовно-літературної освітньої галузі.

Практичний кейс. Розроблення компетентнісно орієнтованих завдань для уроків української мови та літератури.

Тема 1.4. Глибинне навчання. Розвиток критичного мислення та когнітивної гнучкості учнів

Ключові питання теми: Поняття глибинного навчання та його відмінність від поверхневого засвоєння.

Когнітивні процеси, що лежать в основі глибинного навчання.

Навчальні стратегії, що сприяють осмисленню, узагальненню й перенесенню знань. Роль запитань, діалогу й рефлексії у формуванні глибинного розуміння.

Цінність таксономії Блума для визначення результатів учіння, постановки завдань, запитування.

Сутність критичного мислення, його переваги і мета застосування. Ключові особливості та способи розвитку критичного мислення.

Зміна освітніх пріоритетів – від накопичення знань до розвитку життєвих навичок.

Системне мислення. Його основні складові та принципи.

Формування вміння аналізувати інформацію, приймати рішення й оцінювати ризики. Подолання стереотипів і розвиток відкритості до альтернативних точок зору. Використання соціально значущих і життєвих ситуацій для розвитку мислення учнів.

Практичний кейс. Створення проблемних ситуацій для розвитку системного мислення на уроках української мови та літератури.

Тема 1.5. Особливості роботи з мовленнєвими жанрами як шлях до вироблення функціональних навичок у здобувачів освіти

Ключові питання теми: Класифікація мовленнєвих жанрів. Особливості інформативних, імперативних, етикетних, оцінних жанрів. Основні їх функції та призначення.

Розширення кола мовленнєвих жанрів у шкільному курсі при вивченні мовної теми для використання їх у практичній діяльності та життєвому досвіді, враховуючи зміст Модельних програм з української мови.

Система вправ і завдань по створенню мовленнєвих жанрів.

Практичний кейс. Створення одного із видів мовленнєвих жанрів, зазначених у Модельній програмі з української мови для 9 класу.

Тема 1.6. Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізації педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами

Ключові питання теми: Поняття про учнів з особливими освітніми потребами (ООП), інклюзивне навчання, інклюзивне освітнє середовище.

Особливості надання педагогічної підтримки. Розроблення та впровадження індивідуальної програм розвитку дитини з ООП.

Аналіз модельних програм з української мови та літератури, календарного плану та їх адаптація для дітей з ООП.

Поняття про стратегії розумного пристосування.

Партнерство вчителя й асистента на рівні базової середньої освіти.

Практичні аспекти викладання предметів мовно-літературної освітньої галузі для учнів з особливими освітніми потребами: адаптація активних методів навчання, використання візуальних джерел; медіатекстів та наочності для полегшення сприйняття матеріалу, розвитку критичного мислення; застосування методів групової роботи для соціалізації учнів з ООП та формування навичок співпраці.

Поняття про принцип універсального дизайну в навчанні.

Загальношкільний підхід до створення безбар'єрного, безпечного, інклюзивного середовища.

МОДУЛЬ 2. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Тема 2.1. Методика усвідомленого читання й комплексного аналізу тексту

Ключові питання теми: Усвідомлене читання як ключова навичка для ефективного навчання, що базується на міжнародних стандартах.

Методика усвідомленого читання - шлях для глибокого розуміння, осмислення та запам'ятовування тексту. Основні складові усвідомленого читання. Методи та вправи для його розвитку.

Використання багаторівневих запитань: від прямих до аналітичних.

Ромашка запитань або ромашка Блума.

Комплексний аналіз тексту на уроках української літератури. Його структура.

Комплексний аналіз тексту на уроках української мови.

Практичний кейс. Зробити комплексний аналіз запропонованого тексту.

Тема 2.2. Проєктне навчання: сутність, переваги, планування навчального проєкту

Ключові питання теми: Проєктна діяльність на уроках української мови та літератури як важливий аспект компетентнісної освіти школярів. Основні вимоги до проєктної технології.

Переваги проєктного навчання. Види проєктів.

Етапи та стадії навчального проєктування.

Оцінювання проєктів та зворотний зв'язок

Практичний кейс. Робота над короткотерміновим проєктом на уроках української літератури («Екологічні мотиви у творчості Кобзаря», створення кроссенсу до вивчення біографії письменника, інтерв'ю з персонажем)

Тема 2.3. Кооперативне навчання: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів

Ключові питання теми: Реалізація кооперативного навчання на уроках мовно-літературної освітньої галузі: методи, умови ефективного перебігу, матриця оцінювання групової діяльності учнів; стратегії кооперації в класі.

Переваги кооперативного навчання, його роль в активній взаємодії учасників освітнього процесу, їх соціалізації. Роль вчителя як фасилітатора.

Опрацювання ключових методів та технік кооперативного навчання.

Етапи його організації.

Оцінювання учасників освітнього процесу при організації кооперативного навчання.

Практичний кейс. Опрацювання ключових методів та технік кооперативного навчання.

Тема 2.4. Види роботи з текстами на уроках літератури

Ключові питання теми: Читання для школярів як фундамент інтелектуального та емоційного розвитку.

Результати участі школярів України у дослідженні читацької грамотності (PISA).

Види роботи з текстами у Новій українській школі.

Основні види роботи з текстом до читання, під час читання, після читання.

Інтерактивні та ігрові прийоми: прогнозоване читання, творче читання, торбинка запитань, тонограма тексту, аукціон думок, мозаїка та ін.

Види роботи з текстами за діаграмою Джозефа Гарріса.

Практичний кейс. Опрацювати матеріал статті Ірини Троян «Як на уроках працювати з художніми та публіцистичними текстами: добірка цікавих методів»

<https://nus.org.ua/2024/02/20/yak-na-urokah-pratsyuvaty-z-hudozhnimy-ta-publitsystychnymy-tekstamy-dobirka-tsikavyh-metodiv/>

Тема 2.5. Використання цифрових технологій та ресурсів у процесі навчання предметів мовно-літературної освітньої галузі

Ключові питання теми: Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Використання мультимедійних презентацій, інтерактивних вправ, віртуальних екскурсій, онлайн-тестів та цифрових інструментів для підвищення мотивації, візуалізації матеріалу: ChatGPT – генерація вправ, аналіз текстів; Canva – створення презентацій, ілюстрацій; Diffit – адаптація текстів до рівня учнів.; Kahoot, Quizizz – інтерактивні тести; Text-to-Speech сервіси (Narakeet, Play.ht) – озвучення текстів.

Цифрове формувальне оцінювання: використання Mentimeter, Slido та GoFormative для отримання миттєвого зворотного зв'язку в реальному часі.

Медіаграмотність: навчання учнів методам розпізнавання маніпуляцій, фейків та пропаганди в інтернет-середовищі.

Робота з цифровими джерелами: аналіз першоджерел, візуальних матеріалів та медіатекстів для розвитку когнітивної гнучності.

Тема 2.6. Цифрова трансформація освіти: роль штучного інтелекту в модернізації навчального процесу

Ключові питання теми: Штучний інтелект (ШІ) як інструмент професійної діяльності.

Обґрунтування доцільності використання технологій штучного інтелекту на уроках мовно-літературної освітньої галузі; надання практичних рекомендацій учителям щодо інтеграції ШІ у навчальний процес; демонстрація прикладів використання ШІ у формуванні мовних, мовленнєвих та літературних компетентностей здобувачів освіти.

Нейромережа Character.AI – <https://beta.character.ai/>. Ідеї щодо використання: бесіда (чат) з персонажами, письменниками; складання казки; створення креативних завдань; отримання рекомендацій щодо прочитання книг; дебати на будь-яку тему; обговорення проблем перед написанням твору.

Нейромережі Studio D-ID [https:// studio.d-id.com/](https://studio.d-id.com/) Ідеї щодо використання: «оживити» літературного персонажа чи історичну постать; оригінальна самопрезентація; правила, скоромовки, завдання для здобувачів освіти

Нейромережа Skybox Lab - <https://skybox.blockadelabs.com/>. Ідеї щодо використання: відтворити місце, де відбувалися події, описані в творі; описати створений ландшафт; «заселити» простір персонажами; сторітелінг. *Практичний кейс.* Добір та обґрунтування використання цифрових інструментів (наприклад, Mentimeter, Padlet, Kahoot) для конкретного етапу уроку української мови чи української літератури.

Тема 2.7. Сучасні методологічні засади оцінювання освітніх результатів з української мови та літератури в контексті реалізації стандартів Нової української школи

Ключові питання теми: Оцінювання та оцінка. Методологія оцінювання. Принципи оцінювання. Вимоги законодавства щодо академічної доброчесності під час оцінювання результатів навчання учнів, механізми її забезпечення. Функції та форми оцінювання.

Основні види оцінювання: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове, річне). Критерії та шкали (підходи) оцінювання. Орієнтовна рамка оцінювання навчальних досягнень здобувачів базової середньої освіти. Свідоцтво досягнень.

Особливості оцінювання груп результатів у мовно-літературній освітній галузі: Гр 1 - усна взаємодія, Гр 2 - робота з текстом, Гр 3 – письмо, Гр 4 – дослідження мовлення. Процедура виведення семестрових оцінок.

Самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів. Ефективні методи та використання їх в освітньому процесі.

Практичний кейс. Робота з методичним посібником «Як оцінювати в новій українській школі» (мовно-літературна освітня галузь)

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nush/mov-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf>

Тема 2.8. Рефлексивність навчання як чинник особистісного зростання учня

Ключові питання теми: Рефлексія в освітньому процесі як шлях до формування критичного мислення, метакогнітивних навичок та емоційного інтелекту. Основні її функції та форми проведення.

Використання найпоширеніших методів «Щоденник рефлексії», «Коло вражень», «Дерево досягнень» тощо.

Результати рефлексії - помічники у виявленні проблем, коригуванні стратегії навчання та створенні комфортного освітнього середовища для розвитку кожної дитини.

Роль рефлексії у процесі соціалізації, формуванню мотивації до навчання, розширенню соціальних компетенцій та подальшого особистісного розвитку здобувачів освіти.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Проаналізувати шляхи формування мовної компетентності, урахувавши вимоги Державного стандарту базової середньої освіти
2. Проаналізувати шляхи формування літературної компетентності, урахувавши вимоги Державного стандарту базової середньої освіти
3. Розробити різнорівневі завдання за таксономією Блума до теми «Морфологія» (Гр 4).
4. Створити компетентнісно орієнтоване завдання для уроків української літератури (Гр 4).
5. Запропонувати один із інтерактивних методів роботи з текстом на конкретному літературному творі (ГР 2.)
6. Створити короткотерміновий проєкт на урок української мови (ГР 4).
7. Скласти мініконспект компетентнісно-діяльнісного уроку.
8. Написати вільне есе про проблеми, пов'язані з професією вчителя (Гр 3). Обсяг -1 аркуш формату А-4.
9. Адаптувати матеріал з розділу «Лексикологія» для дітей з особливими освітніми потребами
10. Опрацювання матеріалів методичного посібника «Як оцінювати в новій українській школі» (мовно-літературна освітня галузь)
11. Дібрати та обґрунтувати використання цифрових інструментів для конкретного етапу уроку української мови чи української літератури.
12. Обґрунтувати використання одного з методів кооперативного навчання.
13. Запропонувати 2-3 проблемні ситуації для розвитку системного мислення на уроках української мови та літератури.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : розпорядження КМУ від 14.12.2016 № 988-р.
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова КМУ від 30.09.2020 № 898 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 30.08.2022 №972).
3. Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки: наказ МОН України від 20.08.2025 № 1163.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2018 року №800 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №1133 від 27.12.2019, №1343 від 22.10.2025, №1726 від 24.12.2025) «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників»
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2025 року №1439 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №244 від 25.02.2026) «Про реалізацію експериментального проєкту щодо закупівлі послуг з підвищення кваліфікації та супервізії педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти»

- 6.Наказ Міністерства освіти і науки України від 09 вересня 2022 року №805 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 вересня 2024 року №1277) «Положення про атестацію педагогічних працівників»
- 7.Про затвердження «Методичних рекомендацій щодо розроблення типових програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників» : наказ МОН від 13.10.2025р. №1349.
- 8.Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти : наказ МОН України від 29 серпня 2024 р. № 1225.
- 9.Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти : наказ МОН України від 12.10.2022 №904.
10. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи.
URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitniprogrami/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkolizaprovadzhuysya-poetapno-z-2022-roku>.
11. Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти: наказ МОН України від 02 серпня 2024 року № 1093. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
12. Про окремі питання оцінювання результатів навчання: лист МОН України від 14 березня 2025 року № 1/4895-25. URL: <https://mon.gov.ua/npa/prookremi-pytannia-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
13. Методичний посібник МОН України «Як оцінювати в новій українській школі» (мовно-літературна освітня галузь)
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nush/mov-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf>

Основна література

- 1.Дорожня карта учителя / учительки мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5–8 (НУШ) та 9–11 класів закладів загальної середньої освіти) укл. Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко, Ужгород: вид. «Гражда», 2025, 54 с.
- 2.Вебресурс Нової української школи. URL: <https://nus.org.ua>
Платформа «Всеукраїнська школа онлайн». URL: <https://lms.e-school.net.ua/>
3. Мистецтво оцінювання в НУШ / Терещенко В., Панченков А., Алгольм М., Лінник О. URL: <https://nushub.org.ua/resource/posibnyk-mystetstvo-otsinyuvannya-v-nush/>
4. Баєва А.Інтерактивні роботи з текстом: розвиваємо читацьку грамотність сучасних учнів» <https://www.youtube.com/watch?v=BVKrSA7vgjo>
5. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція добору і застосування методів компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів гімназії й ліцею / за заг. ред. д-ра пед. наук Н.Б. Голуб. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2023. 27 с.
- 6.Голуб Н. Б., Горошкіна О. М., Бондаренко Н. В., Новосьолова В. І., Попова Л. О. Методи навчання української мови учнів гімназії та ліцею :

- монографія. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2023. 230 с.
- 7.Зеленська Л. Д. Мовно-комунікативна компетентність учителя-коуча, ментора, тьютора, фасилітатора (на прикладі програми «Освітологія»). *Молодь і ринок*. № 9(195). 2021. С. 16-20.
- 8.Молочко С.Р. Мовно-літературна освітня галузь. «Методичний курсор». *Педагогічні обрії*. 2025. №4–5 (139–140). С. 52–55.
- 9.Пометун О. Як розвивати критичне мислення в учнів (з прикладом уроку). URL: <https://nus.org.ua/2017/09/12/krytychne-myslennya-2/>
- 10.Северин О. Формуємо компетентнісну особистість учня: рек.бібл.сп. літ-ри КЗЛОП «Львівська обласна науково-педагогічна бібліотека. _ Львів, 2023.- 21с
- 11.Семенов О. М. Навчання української мови і літератури у вимірах ключових компетентностей : метод. посіб. Суми, 2023. 212 с.

Додаткова література

1. Амеліна О., Цуркан О. Дистанційне та змішане навчання. Досвід, поради, поради, інструменти. Київ: «Основа», 2022. 128 с.
2. Технології добросесійного використання штучного інтелекту у сфері освіти та науки: матеріали всеукраїнського науково педагогічного підвищення кваліфікації, 31 липня – 10 вересня 2023 року. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 276 с.
- 3.Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
- 4.Сучасні тенденції методики навчання: мовно-літературна царина : колективна монографія / за заг. ред. проф. З. П. Бакум. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. 251 с